

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Розглянуто та схвалено рішенням
Вченої ради ОДАУ
протокол № 12
від «25» квітня 2024 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор ОДАУ, професор
Михайло БРОШКОВ
« » 2024 р.

ПРОГРАМА

ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ «ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ» ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
051 «ЕКОНОМІКА»

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
економічної теорії і економіки підприємства
протокол №11 від «18» квітня 2024 р.

Зав. кафедри, д.е.н., професор

Тетяна ШАБАТУРА

Гарант освітньо-наукової програми,
д.е.н., професор

Тетяна ШАБАТУРА

З М І С Т

ВСТУП

1. ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

2. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

ВСТУП

Абітурієнти, які вступають до ОДАУ на третій (освітньо-науковий) рівень для здобуття ступеня «доктор філософії» (PhD) з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена у дипломі магістра попередньо складають додаткове вступне випробування. Додаткове вступне випробування проводиться з метою перевірки якості загально-професійної й спеціальної підготовки вступників та дозволяє виявити й оцінити їх готовність до вирішення професійних завдань та до науково-практичної діяльності. За умови успішного проходження додаткового вступного випробування абітурієнти допускаються до вступного іспиту зі спеціальності.

Особливості освітньої програми враховані шляхом обрання відповідних розділів програми додаткового вступного випробування. Проведення додаткового вступного випробування має виявити достатність початкового рівня вступника за напрямом підготовки для вступу за спеціальністю 051 «Економіка».

Теоретичні питання додаткового вступного випробування можна поділити на чотири розділи:

1. Стратегічний аналіз.
2. Економічна глобалізація
3. Економічна діагностика аграрного підприємства.
4. Управління проектами та змінами.

Вступник має володіти системою загальнонаукових та спеціальних методів, професійними методиками та технологіями, необхідними для забезпечення достатнього рівня знань, вмінь для розуміння й використання теоретичних та науково-методичних положень для формулювання та розв'язування економічних завдань і проведення досліджень в галузі економіки.

Програму додаткового вступного іспиту для вступу на навчання на третій (освітньо-науковий) рівень для здобуття ступеня «доктор філософії» (PhD) з спеціальності 051 «Економіка» в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 156-VII (зі змінами), Наказу Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2024 року №266 «Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2024 році», Правил прийому до Одеського державного аграрного університету у 2024 році, Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (зі змінами).

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

СКЛАДОВІ ПРОГРАМИ

1. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ.

1.1. Сутність, значення та основні категорії стратегічного аналізу.

Сутність стратегічного аналізу, його місце в управлінні. Стадії планування господарської діяльності: стратегічна, тактична та оперативна. Різновиди стратегій та їх характеристика (корпоративна, ділова, маркетингова стратегія, операційна, функціональна) Зміст, завдання, мета, предмет і організація стратегічного аналізу.

1.2. Система методів та інструментів стратегічного аналізу

Загальні методи діагностики. Інструменти стратегічного аналізу. Якісні (експертні) методи прогнозування. Кількісні (статистичні) методи прогнозування. Специфічні нормативні (базові) методи стратегічного аналізу:

1.3. Стратегічний аналіз потенціалу підприємства та діагностика зовнішнього середовища.

Значення, сутність, структура та класифікація виробничо- господарського потенціалу підприємства. Принципи та підходи до проведення стратегічного аналізу діяльності підприємства. Стратегічний аналіз організаційно-технічного рівня виробництва. Прогнозна оцінка витрат підприємства та обсяги використання стратегічних ресурсів. Операційний (виробничий) важіль. Стратегічний аналіз маркетингової та збутової діяльності.

1.4. Розроблення та економічне обґрунтування стратегії виробничої програми.

Економічна стратегія виробничої діяльності. Виробнича стратегія як складова системи прогнозування. Виробнича функція. Прогнозування обсягу виробництва і прибутку.

2. ЕКОНОМІЧНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ.

2.1. Глобалізація і глобальне управління.

Класифікація глобальних проблем. Моделі глобального управління. Передумови розробки сценарію розвитку глобальної цивілізації в умовах глобальних криз.

Основні положення концепції "зіткнення цивілізацій" (С.Хантінгтон) та "діалогу цивілізацій" (М. Хаттамі). Поняття, відмінності і переваги стратегії партнерства цивілізацій. Порівняльний аналіз світових цивілізацій.

Цивілізаційні відмінності в моделях геополітичної поведінки та забезпечення безпеки країн Заходу і Сходу. Соціокультурні проблеми політичного партнерства та визначальні риси сучасного діалогу культур.

Політичний простір та політичний час глобального світу. Політичний консенсус у глобальному діалозі цивілізацій. Глобальна нерівність. Регіональна нерівність як результат нерівномірного розвитку світової економіки.

2.2. Регулятивні інститути економічної глобалізації.

Міжнародні організації в системі регулювання міжнародних економічних відносин. Міжнародні організації їх класифікація та правовий статус. Види міжнародних організацій.

Основні етапи становлення й розвитку системи міжнародних організацій. Міжнародні організації в сфері регулювання міжнародної ділової практики, промислової власності та підприємницької діяльності. Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі. Глобально-універсальні організації регулювання торгівлі.

Галузеві та регіональні торговельні організації-регулятори. Міжурядові організації з регулювання світових товарних ринків. СОТ та її роль у глобальному економічному регулюванні. Міжнародні кредитно-фінансові інститути та їх діяльність.

2.3. Вплив процесів економічної глобалізації на діяльність національної держави.

Роль і функції держави у глобалізованому світі. Зміни політичної функції держави в умовах глобалізації. Зміни економічної, соціальної, безпекової, екологічної, інформаційної та культурної функції держави в умовах глобалізації. Діяльність держави щодо охорони та захисту прав і свобод людини в умовах глобалізації. Зміни зовнішніх функцій держави в умовах глобалізації. Діяльність держави щодо регулювання міжнаціональних конфліктів в умовах глобалізації. Звуження впливу держави на суспільні процеси в умовах глобалізації.

2.4. Державний суверенітет в умовах глобалізації.

Еволюція державного суверенітету в умовах глобалізації. Сутність та закономірності економічних та політичних інтеграційних процесів.

Етапи (форми) економічної інтеграції (створення зони вільної торгівлі; митний союз; розширення свободи економічних процесів; економічний і валютний союз).

Специфіка та етапи політичної інтеграції. Чинники, які гальмують

інтеграційні процеси.

Формування загальної зовнішньої політики та політики безпеки на європейському континенті.

Механізми адаптації державного управління до умов глобалізації.

3. ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.

3.1. Діагностика конкурентного середовища аграрного підприємства.

Методичні особливості проведення діагностики галузі. Зміст та інформаційна база дослідження. Первинна та вторинна інформація. Алгоритм проведення дослідження за методикою М. Портера. Порядок проведення діагностики. Визначення профілю галузі. Діагностика сил конкуренції. Основні сили конкуренції за М. Портером. Оцінка інтенсивності суперництва на «центральному рингу»; чинники інтенсивності. Потенційні конкуренти, аналіз імовірності входження в галузь.

3.2. Діагностика виробничого потенціалу аграрного підприємства.

Поняття виробничого потенціалу. Характеристики виробничого потенціалу підприємства. Системні характеристики. Структурні характеристики. Кількісні характеристики. Якісні характеристики. Історичні умови формування та функціонування виробничого потенціалу. Соціальноекономічні наслідки його використання. Оцінювання виробничого потенціалу. Ресурсний, структурний і цільовий підходи до визначення виробничого потенціалу. Показники оцінки виробничого потенціалу. Результати оцінки ВП та їхнє застосування.

3.3. Фінансова діагностика.

Основні моделі фінансової діагностики, їх характеристика. Дескриптивні, предикативні і нормативні моделі фінансової діагностики, їх сутність, особливості і сфера використання. Методичні проблеми дескриптивних моделей. Побудова системи аналітичних коефіцієнтів, методика їх обчислення і способи оцінки. Предикативні моделі у прогнозуванні майбутнього фінансового стану. Система показників фінансового стану підприємства. Діагностика за показниками ліквідності, фінансової стійкості, обіговості, рентабельності.

3.4. Діагностика економічної безпеки.

Економічна безпека підприємства: сутність, основи оцінки. Поняття економічної безпеки підприємства. Конкретизація поняття безпеки за різними ознаками. Економічна безпека підприємства як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів. Функціональні складові економічної

безпеки: фінансова, техніко-технологічна, інформаційна та інші. Методичний апарат діагностування економічної безпеки. Прямі та непрямі ознаки порушення підприємством зони безпеки.

4. УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ТА ЗМІНАМИ.

4.1. Загальна характеристика управління проектами як діяльності щодо здійснення змін.

Історія та перспективи розвитку управління проектами. Основні етапи розвитку управління проектами. Перспективи розвитку управління проектами. Поняття, основні характеристики, життєвий цикл проекту. Класифікація проектів. Функції, підсистеми та методи управління проектами. Функції управління проектом. Модель проекту в автоматизованих системах управління.

4.2. Обґрунтування доцільності проекту та оцінка його ефективності.

Обґрунтування доцільності проекту. Основні джерела та можливі причини відхилення ідей проектів. Зміст техніко-економічного, фінансового та загальноекономічного аналізу. Завдання екологічної та соціальної експертизи проекту. Оцінка ефективності проектів. Поняття ефективності проекту. Принципи оцінки ефективності проектів. Концепція вартості грошей з урахуванням часу як теоретико-методологічна основа оцінки ефективності проектів. Методичні основи визначення, переваги та недоліки показників ефективності проекту, таких як: чиста теперішня вартість, внутрішня норма доходності, строк окупності, Коефіцієнт вигід/витрат, індекс прибутковості.

4.3. Планування ресурсів і витрат. Складання проектного бюджету.

Методологічні основи планування ресурсів. Основні типи ресурсів, які виділяють в управлінні проектами. Типи обмежень проектів. Сутність ресурсного конфлікту та методів його вирішення, зокрема: нормального, розбиття, розтягання та стискання.

Планування витрат та виконання проектних робіт. Класифікація проектних витрат. Інформаційна база та методичні рекомендації з проведення розрахунків, результати яких відображаються в калькуляції собівартості об'єкта планування. Поняття та порядок складання проектного бюджету. Зведений бюджет проекту як сукупність бюджетів двох груп: операційних та фінансових.

4.4. Контроль виконання проекту.

Моніторинг робіт за проектом. Поняття моніторингу та зміст чотирьох етапів процесу контролю. Методи контролю фактичного виконання: простого

контролю (метод «0-100») та детального контролю. Кількісні та якісні дані, необхідні для контролю основних параметрів проекту.

Контроль часу та вартості виконання робіт. Методичні основи контролю часу виконання робіт. Інтегрована система вартість/розклад.

Відносні показники виконання робіт(показники вартості виконання та виконання розкладу). Два підходи до визначення показника завершеності проекту: на основі планових та фактичних витрат. Прийняття рішень. Основні варіанти дій у випадку відхилень проекту від плану, зокрема: знаходження альтернативного рішення, перегляд вартості, строків, змісту робіт, припинення проекту.

2. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стратегчний аналіз.

1. Дикань В.Л., Зубенко В.О., Маковоз О.В., Токмакова І.В., Шраменко О.В. Стратегічне управління: навч. посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 272 с.

2. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

4. Попова В.Д., Маценко Л.Ф. Стратегічний аналіз: навчальний посібник. Чернівці: ЧНУ, 2018. 157 с.

6. Стратегічний аналіз галузі. Навчальний посібник / За ред. Лотиш О.Я. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 248 с

7. Стратегічний аналіз : навчальний посібник / укладач А. В. Лісовий. Ірпінь : УДФСУ, 2021. 234 с.

2. Економічна глобалізація.

1. Глобальна економіка: навч. посібник для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня усіх спеціальностей. Укл.: С.І. Белей, С.В. Бойда, М.І. Колосінська; Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 227 с.

2. Липов В.В. Глобальна економіка. Навчальний посібник. Київ. Центр навчальної літератури. 2019. 439 с.

3. Глобальна економіка: навчальний посібник / І. І. Вініченко, та ін. Київ : ТОВ «ДКС центр», 2019. 234 с.

4. Глобальна економіка : навч. посіб. / О.В. Довгаль, та ін. ІваноФранківськ: ФОП Супрун В.П., 2019 262 с.

3. Економічна діагностика аграрного підприємства.

1. Базецька Г. І. Економічна діагностика та аналітика у бізнесконсультуванні: конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнесконсалтинг». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 95 с.

2. Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. Економічна діагностика: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2021. 164с.

3. Економічна діагностика: Підручник / В. Л. Дикань, І. В. Токмакова, В. О. Овчиннікова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 284 с.
[URL:http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/8612/1/Підручник.pdf](http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/8612/1/Підручник.pdf)

4. Управління проєктами та змінами.

1. Блага Н. В. Управління проєктами : навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с. URL: <http://surl.li/gsdcp>

2 Микитюк П. П., Брич В. Я., Микитюк Ю. І., Труш І. М. Управління проектами: підручник. [для студ. вищ. навч. закл.]. Тернопіль, 2021. – 416 с. URL: <http://surl.li/nzkxi>

3 Приймак В. М. Управління проектами. Збірник кейсів [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. М. Приймак. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2021. 268с. URL: <http://surl.li/nzkzl>

4 Филипенко О. М. Управління проектами : навч. посібник / О. М. Филипенко, Т. С. Колеснік. – Харків : ХДУХТ, 2016. – 161 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/1_624_20974877.pdf

5 Данченко О. Б., Занора В. О. Проектний менеджмент: управління ризиками та змінами в процесах прийняття управлінських рішень : монографія / О. Б. Данченко, В. О. Занора. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2019. – 278 с. URL: <http://surl.li/dsqqu>

6 Управління бізнес-проектами: навчальний посібник для студентів зі спеціальності 073 «Менеджмент». Л.В. Шинкарук, М.М. Деліні, А.В. Суханова, К.А. Алексеєва. Київ : НУБіП, 2021. 325 с. URL: <http://surl.li/nzlby>

7 Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Оцінювання іспитів здійснюється за 100-бальною шкалою, за системою ЄКТС та національною шкалою (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
1	2	3	4	5	6
90 - 100	A	відмінно	Вступник виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	Відмінно
82 - 89	B	дуже добре	Вступник вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре
74 - 81	C	добре	Вступник вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
64 - 73	D	задовільно	Вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задовільно

60 - 63	Е	достатньо	Вступник володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Вступник володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивний-продуктивний)	незадовільно

Кожен білет складається з трьох питань, відповіді на які надаються окремо. Оцінка знань визначається на основі округленого середнього арифметичного балу, отриманого вступником за відповіді на кожне питання екзаменаційного білету.

Під час іспиту в усній формі члени відповідної предметної комісії відмічають правильність відповідей в аркуші усної відповіді, який після закінченні іспиту підписується вступником та членами відповідної комісії.